

Uitgeverij Gianni

www.uitgeverij-gianni.nl

Ab Fernhout over Het labyrint van de vos (en zichzelf)

De presentatie van Het labyrint van de vos van Ab Fernhout (1960) vond zaterdag 4 september 2004 plaats in het Utrechtse restaurant 'LE:EN'. Daarbij beantwoordde hij een aantal vragen, over hemzelf, maar vooral ook over zijn boek.

door Jos van Cann

In je biografie schrijf je: 'Algemeen beeld: met de jaren wordt het curriculum er niet overzichtelijker op', Het labyrint van Fernhout, om zo te zeggen. Hoe ben je daar - in het kort - in verzeild bent geraakt?

"Ik heb enkele jaren geschiedenis en rechten gestudeerd. Wel propedeuse gehaald, maar niet afgestudeerd. Ben in die tijd gaan werken als filmprogrammeur voor twee culturele jongerenverenigingen in Utrecht. Zo werd ik filmopereur en publiciteitsmedewerker film/theater in Cultureel Centrum 't Hoogt en tevens operateur voor de Nederlandse Filmdagen en het Holland Animation Filmfestival. Daarvoor heb ik het Operateursdiploma Nederlandse bioscoopbond gehaald. Ook daaruit voortvloeiend heb ik de avondopleiding Audio-Visuele vormgeving aan de Kunstacademie in Utrecht gedaan en ben afgestudeerd op het specialisme scenario.

Na opleiding meegewerkt aan een aantal kleinere producties en ben ik door blijven schrijven aan scenario's. Ik vind echter dat je je pas scenarist mag noemen als er een omvangrijk scenario van jouw hand wordt verfilmd. Ik heb onder meer Tekstregie gedaan voor cabaretier Pieter de Rijk, die in 1993 de publieksprijs op het Leids cabaretfestival heeft gewonnen. In de finale van het festival muzikale ondersteuning verleend op piano en gitaar

en later in diverse theaters in het land opgetreden met zijn eerste avondvullende programma.

Tegenwoordig werk ik parttime als receptionist in een ziekenhuis (waar ook Ronald Giphart zijn sporen als portier verdiende) om de schoorsteen te laten roken en op cultureel gebied te kunnen doen waar ik zin in heb zonder aan de centen te hoeven denken. Ik voel me een kleine vis in de culturele vijver, maar dat boek is er dan toch maar gekomen."

Juist, want dan is er opeens het 'Labyrint van de vos', denkt de niets vermoedende journalist. Is dat zo?

"De beginpagina's van het boek zijn een uitvloeisel van een scenario-opdracht die ik in mijn opleiding audiovisuele vormgeving aan de kunstacademie heb moeten maken. Die opdracht luidde: 'Schrijf een scène waarin twee mensen, die elkaar nog nooit gezien hebben, elkaar ontmoeten en maak aan het einde van de scène aannemelijk dat deze mensen een bijzondere band met elkaar kunnen krijgen'.

Het verhaal is een samenvoeging van een aantal uitgangspunten geweest. Tijdens mijn studie

Uitgeverij Gianni

www.uitgeverij-gianni.nl

geschiedenis in de tachtiger werd ik geconfronteerd met het inzicht, dat geschiedenis bovenal een bezigheid is van academici en hobbyisten en dat historische kennis weinig invloed had en heeft op het gedrag van mensen. Waar ik aanvankelijk dacht, dat dit met cultuur te maken had, kreeg ik gaandeweg het besef dat de biologische component van het functioneren van de hersenen van de mens een zo niet nog veel belangrijker rol bij het falen van historische kennisoverdracht speelt. De drijfveer van het personage Merel in het verhaal is op deze constatering gebaseerd.

"Daarnaast wordt het gegeven dat mensen hun traumatische ervaringen vaak niet kunnen overdragen en verwerken meestal in een zwaar aangezet dramatisch concept tot uitdrukking gebracht. Daar is overigens niks mis mee, maar ik zelf zag er een aanknopingspunt in om het experiment aan te gaan om het te

gebruiken als het uitgangspunt van de premisse van een spannend speelfilmverhaal. Je vertelt hetzelfde, alleen met gebruikmaking van een ander concept.

Een speelfilmpremissie is een soort axioma waarin je in zeer beknopte vorm uitdrukking geeft waar de film over gaat. Een premisse hoort eigenlijk niet langer te zijn dan 1 regel, waarin staat 'dat iets... leidt tot.... iets'.

Voor Het labyrint van de vos heb ik de volgende premisse geformuleerd: 'De zoektocht naar een mysterieuze vrouw door een jonge kunstenaar die zijn leven schijnbaar op orde heeft...' 'leidt tot' ...de ontvrichting van zijn dagelijks bestaan en tot nieuwe inzichten voor zijn toekomst'."

Dat is film. In de boekenwereld worden thrillers wel geclassificeerd als whodunnits of als whydunnits. Het labyrint van de vos zweeft daar tussenin en tussen door? Is dat een bewuste keuze geweest of legde het verhaal jou zijn wil op?

"Het verhaal van Het labyrint van de vos is conceptueel gestructureerd naar het zo genaamde scenario-paradigma. Het paradigma is een pasvorm waar de meeste filmverhalen aan voldoen. Die pasvorm telt drie aktes. Akte I is 'De opbouw', die circa 25 procent van het verhaal moet omvatten. Akte II is 'De confrontatie', waar de helft van het verhaal in gaat zitten. 'De ontknoping, Akte III, omvat ook weer een kwart van het verhaal. Dit is overigens de klassieke verhouding bij een 'whodunnit' en bij een 'what happened'-opzet.

Bij een 'what the hell is going on?' aanpak, zoals in het geval van mijn verhaal, heb ik gemerkt dat de zoektocht naar 'een confrontatie' van de protagonist met de antagonist een net iets andere

verhouding oplevert dan dat het middengedeelte van het verhaal enkel bestaat uit 'de confrontatie' zelf.

In engere zin heb ik de pasvorm opbouw, confrontatie en ontknoping in het script toegepast voor elke scène en sequentie afzonderlijk. Een sequentie is overigens een verzameling scènes die, naar inhoud, tijd en plaats een geheel vormen. Zo vormen bijvoorbeeld pagina 5 tot en met 19 van het boek één sequentie, evenals bijvoorbeeld pagina 75 en 76 één scène vormen."

Uitgeverij Gianni

www.uitgeverij-gianni.nl

Heb jij je door een thrillerauteur of door een andere kunstenaar laten inspireren?

"Ik heb voor die 'what the hell is going on'-vorm gekozen naar aanleiding van een interview dat ik heb gelezen met de Franse regisseur Bresson, die vond dat de spannendste verhalen, die verhalen zijn waar het zo lang mogelijk onduidelijk blijft waar het nou eigenlijk over gaat. Ik vond dit een mooi uitgangspunt om dit op mijn verhaalde toe te passen."

Zonder teveel te willen verraden, iedere schrijver heeft sleutelzinnen en sleutelscènes in zijn verhaal. Welke zijn dat in Het labyrint van de vos?

"Het plot vormt een verweven vlechtwerk van twee verhaallijnen, een denotatieve en een connotatieve verhaallijn. De denotatieve verhaallijn is de verhaallijn waar de misdaadorganisatie tot uitdrukking wordt gebracht. Deze verhaallijn gaat niet dieper dan de feiten zelf. Het is in lineaire zin op de achtergrond aanwezig, is steeds dreigend, maar verdwijnt onafgemaakt aan het einde van het boek in de toekomst. Voordat het verhaal zich tot een detective kan ontwikkelen laat ik het blauwe zwaailicht van de politieauto op het havenhoofd in de mist verdwijnen en is een voortzetting voor mannen met regenjassen, pijpen en hasjhonden niet meer aan de orde.

Het gaat in essentie om de connotatieve verhaallijn, die meelift op en niet kan bestaan zonder de denotatieve verhaallijn. Wat Eric meemaakt is niet alleen een feitelijk gegeven, maar staat ook voor iets. De feiten hebben een connotatie.

"De twee sleutelzinnen van het verhaal zijn de eerste en de laatste. Eric maakt met zijn hand een kijkgat door het beslagen raam van de streekbus. Het staat voor de confrontatie die Eric met zijn eigen leven moet aangaan om inzichten te verwerven over zaken die hij tot dan nooit tot zijn leven had toegelaten. Als het je voor de wind gaat lijkt het leven een prachtig betegeld pad van geboorte tot een vredig sterfbed, maar onder sommige tegels zitten luchtgaten waar mensen door tegenslag en confrontatie met de dood tot onpeilbare dieptes in kunnen wegvallen als ze er niet tegen gewapend zijn.

Ik heb op dit vlak al heel wat ontluisterende ervaringen opgedaan tijdens mijn werk als receptionist op de Spoed Eisende Hulp. Om Eric de negatieve ervaring van zijn leven mee te maken, was hem laten struikelen echter niet genoeg. De vossenklem was een luchtgat onder zijn tegelpad, met alle bekende gevolgen van dien.

"Binnen het domein van het connotatieve verhaal maak ik een aantal malen gebruik van symboliek. De kogel van het perpetuum mobile is er 1 van. De tijd wordt onderbroken, maar ook weer in gang gezet. Een geïsoleerde hap in de tijd, als een gesloten luchtbel in de ruimte. Dit afgebakende beeld heb ik nog eens willen versterken door het verhaal een cyclisch concept te geven aan het begin en einde.

Een ontmoeting in de duinen, een afscheid in de duinen. André naast het bad bij Eric, en Eric

Uitgeverij Gianni

www.uitgeverij-gianni.nl

naast het bad bij André. De laatste zin van het boek is in die zin de afsluiting van dit cyclisch concept. Eric maakt weer met zijn hand een kijkgat, maar ditmaal door een laag verf waar het gezicht van Merel door tevoorschijn komt. Voor de denotatieve verhaallijn een open einde, maar voor de connotatieve verhaallijn een afronding van het verhaal. Merel heeft hem een verscherpte blik op het leven gegeven. Het levensinzicht waar hij vanaf de eerste zin van het boek naar op zoek was."